

Na de laatste formele vaststelling van deze criteria zijn de volgende aanvullende besluiten en interpretaties afgestemd met de Dierenbescherming. Deze besluiten/interpretaties zijn weliswaar nog niet formeel vastgesteld en kunnen, bij bijzondere omstandigheden, nog wijzigen voorafgaand aan opname in vastgestelde BLk criteria. Vooruitlopend hierop wordt op basis van deze aanvullende besluiten en interpretaties gecertificeerd.			
Datum	Norm nr. of onderwerp	Vraag	Aanvullend besluit of interpretatie
28-03-24	A04 Plaagdierbestrijding	Criterium A04 beschrijft dat op het bedrijf plaagdierwering en -bestrijding plaatsvindt volgens de Europese norm CEN-EN 16636. Per 01-01-2023 is de wetgeving gewijzigd met betrekking tot het KBA-bewijs. Betekent dit ook dat criterium A04 wordt aangepast?	De Dierenbescherming volgt de gewijzigde wetgeving. Dit betekent dat het KBA-bewijs niet meer voldoende is. Nagenoeg alle chemische middelen mogen enkel nog worden toegepast door geschoolde personen werkzaam bij gecertificeerde bedrijven. Dit houdt in dat enkel bedrijven welke zijn gecertificeerd voor CEPA of IPM Knaagdierbeheersing (zie Keurmerk Plaagdier Management Bedrijven - Register (kpmb.nl)) chemische bestrijdingsmiddelen mogen toepassen.
2-06-25	D04 Drinkwater in de weide	Volgens criterium D04 dient er in de weide één of meerdere drinkpunten aanwezig te zijn. De afstand tot een drinkwatervoorziening is voor een koe nooit meer dan 500 meter. Onder 1 en 2 sterren mag een sloot meegeteld worden als drinkwaterpunt maar ieder perceel moet daarnaast tenminste over één drinkwaterpunt beschikken. Onder 3 sterren geldt een sloot niet als drinkwaterpunt. Echter, volgens criterium D01 (Drinkwater permanent beschikbaar) dient water permanent beschikbaar te zijn voor alle dieren en mag het bij bijv. een buitenuitloop of weidegang oppervlakte water (rivier, beek, sloot, kwelwater, etc.) zijn. Criteria D01 en D04 spreken elkaar dus tegen qua het gebruik van oppervlakte water als drinkpunt in de weide. Kunnen de criteria gelijkgetrokken worden?	De Dierenbescherming heeft besloten dat de interpretatie van criterium D04 (Drinkwater in de weide) zal worden aangepast. Oppervlakte water (rivier, beek, sloot, kwelwater, etc.) mag onder alle scopes (1, 2 en 3 sterren) worden meegeteld als drinkwaterpunt in de weide. Het criterium D04 zal hierdoor als volgt worden geformuleerd: <i>Interpretatie: Mag bij bijv. buitenuitloop of weidegang ook oppervlakte water (rivier, beek, sloot, kwelwater, etc.) zijn.</i> Daarmee vervalt de volgende interpretatie voor 1 en 2 sterren: Een sloot mag meegeteld worden als drinkwaterpunt maar ieder perceel moet daarnaast tenminste over één drinkwaterpunt beschikken. En voor 3 sterren vervalt de interpretatie: Een sloot geldt niet als drinkwaterpunt.
21-06-24	H06c Vervuiling daglicht doorlatend oppervlak	Volgens criterium H06 dient de stal te zijn voorzien van een daglicht doorlatend oppervlak welke tenminste 10% van het voor de dieren bereikbare vloeroppervlak beslaat. Criterium H06c geeft aan dat dit daglicht doorlatend oppervlak niet vervuild mag zijn. Stel een veehouder heeft meer dan 10% daglicht doorlatend oppervlak; Dient al het daglicht doorlatend oppervlak schoon te zijn of alleen de benodigde 10%?	De Dierenbescherming heeft besloten dat alleen het benodigde percentage daglicht doorlatend oppervlak om te voldoen aan de BLk criteria, zoals omschreven in criterium H06, schoon dient te zijn. Dus het daglicht doorlatend oppervlak welke tenminste 10% van het voor de dieren bereikbare vloeroppervlak beslaat dient schoon te zijn.

20-01-23 en 09-10-23	H24 Maten ligboxen (BLk 2 en 3 sterren)	Criterium H24 beschrijft dat de melkkoeien de mogelijkheid moeten hebben om verschillende ligposities in te nemen. Hierbij gelden minimale voorwaarden voor de ligboxen. Bij de vaststelling van de BLk 2 en 3 sterren Melkrunderen criteria is de totale minimale lengte als gevolg van een interne fout aangepast van 240 cm naar 260 cm. Je zou kunnen veronderstellen dat deze wijziging geen verzwaring betreft, maar in de praktijk is het dit wel ten opzichte van de voorgaande versie. Door deze aanpassing kunnen enkele bedrijven niet meer voldoen aan dit criterium. Kan de totale minimale lengte hersteld worden naar 240 cm? In geval van een correctie van de minimale lengte van de ligboxen kan er bij wandboxen geen kopzwaairuimte van 80 cm worden gerealiseerd. Kan de kopzwaairuimte bij wandboxen worden aangepast naar 60 cm?	De Dierenbescherming heeft besloten dat de totale minimale lengte terug wordt aangepast naar 240 cm. Ook heeft de Dierenbescherming besloten de kopzwaairuimte voor wandboxen aan te passen naar minimaal 60 cm. Bij tegenover elkaar liggende boxen dient een kopzwaairuimte van minimaal 80 cm gehandhaafd te blijven. Beide aanpassingen betreffen tussenstappen om uiteindelijk de ligboxen te vergroten.
12-12-22	H29a Loopgang ligboxen (kleinere rassen)	In meerdere Melkrund criteria voor 1, 2 en 3 sterren zijn maatvoeringen opgenomen voor kleinere rassen, omdat de dieren met een kleinere maat zoals gedefinieerd in H20 met een aangepaste maat kunnen voldoen aan de BLk criteria. Specificering voor maatvoering voor kleinere rassen ontbreekt echter in criterium H29a. Kan er voor kleinere rassen een aangepaste maatvoering worden opgesteld?	Gebaseerd op de aanpassingen met betrekking tot maatvoering in de overige criteria, zijn de aangepaste maten voor H29a met betrekking tot kleinere rassen als volgt: 1 ster: - Breedte loopgang tussen ligboxen of tussen ligboxen en wand 2,1m - Breedte na nieuw- of verbouw 2,5m - Breedte indien doorgang na elke 20 ligboxen 2m 2 sterren: - Breedte loopgang tussen ligboxen of tussen ligboxen en wand 2,1m - Breedte na nieuw- of verbouw 3m - Breedte indien doorgang na elke 20 ligboxen 2m 3 sterren: - Breedte loopgang tussen ligboxen of tussen ligboxen en wand 2,1m - Breedte na nieuw- of verbouw 3m - Breedte indien doorgang na elke 20 ligboxen 2m
16-03-23	H29a Loopgang ligboxen	In Melkrund 1, 2 en 3 sterren worden in H29a eisen gesteld aan de minimale breedte van de loopgang tussen ligboxen of tussen ligboxen en wand. De breedte is minimaal 2,5 m voor lacterende koeien zodat de koeien elkaar makkelijk kunnen passeren, zonder conflict. Indien na elke 20 boxen een doorgang van minstens 2 meter aanwezig is, mag volstaan worden met een loopgang van 2,20 meter. Kan hiervan afgeweken worden in het geval dat er sprake is van een loopgang/doorgang naar de melkrobot of naar de weide?	Er is sprake van een loopgang met een breedte van minimaal 2,5 m (of 2,2 m indien na elke 20 boxen een doorgang is van minstens 2 m) als deze zich bevindt tussen ligboxen of tussen ligboxen en wand. In het geval dat deze loopgang wordt gebruikt als loopgang/doorgang naar een specifieke bestemming zoals de melkrobot of weide (in het kader van weidegang) waar koeverkeer maar in één richting plaats kan vinden, is dit criterium niet van toepassing.

16-03-23	HK04 Duur verblijf melkveebedrijf	Criterium HK04 beschrijft in de 1 ster criteria dat het kalf minstens de eerste 28 dagen op het bedrijf van geboorte blijft en onder de 2 en 3 sterren criteria dat het kalf minstens de eerste drie maanden op het geboortebedrijf blijft of na minstens 28 dagen verblijf op het geboortebedrijf naar een opfokboerderij gaat binnen een straal van 50 km. Het criterium is op 01-01-2023 in werking getreden, maar in de praktijk blijkt het criterium nog niet werkbaar. Dient er op dit moment te worden voldaan aan dit criterium?	De Dierenbescherming heeft besloten dat er op dit moment niet hoeft te worden voldaan aan criterium HK04. Het criterium wordt van kracht na een nader te bepalen overgangstermijn.
31-03-23	HK05a Breedte eenlingboxen HK05b Lengte eenlingboxen HK05c Hoogte eenlingboxen	In meerdere Melkrund criteria voor 1, 2 en 3 sterren zijn maatvoeringen opgenomen voor kleinere rassen, omdat de dieren met een kleinere maatvoering zoals gedefinieerd in criterium H20 met een aangepaste maat kunnen voldoen aan de BLk criteria. Specificering voor maatvoering voor kleinere rassen ontbreekt echter in criteria HK05a, HK05b en HK05c. Kan er voor kleinere rassen een aangepaste maatvoering worden opgesteld?	Gebaseerd op de aanpassingen met betrekking tot maatvoering in de overige criteria, zijn de aangepaste maten voor HK05a, HK05b en HK05c voor 1, 2 en 3 sterren voor kleinere rassen als volgt: • Breedte minimaal 80 cm (HK05a) • Lengte minimaal 115 cm (HK05b) • Hoogte minimaal 110 cm (HK05c)
20-01-23	HK15 en HK15a Afmetingen ligboxen jongvee (kleinere rassen)	In meerdere Melkrund criteria voor 1, 2 en 3 sterren zijn maatvoeringen opgenomen voor kleinere rassen, omdat de dieren met een kleinere maat zoals gedefinieerd in H20 met een aangepaste maat kunnen voldoen aan de BLk criteria. Specificering voor maatvoering voor kleinere rassen ontbreekt echter in criteria HK15 en HK15a. Kan er voor kleinere rassen een aangepaste maatvoering worden opgesteld?	Gebaseerd op de aanpassingen met betrekking tot maatvoering in de overige criteria, zijn de aangepaste maten voor HK15 en HK15a voor 1, 2 en 3 sterren met betrekking tot kleinere rassen als volgt: • 4-12 maanden (HK15): - Breedte minimaal 70 cm - Lengte minimaal 155 cm - Hoogte schoftboom minimaal 75 cm • 12-18 maanden (HK15a): - Breedte minimaal 75 cm - Lengte minimaal 175 cm - Hoogte schoftboom minimaal 85 cm
2-06-25	N03 Branddetectie	Criterium N03 beschrijft dat de technische ruimtes, indien aanwezig, voorzien zijn van branddetectie met doormelding naar de telefoon van de veehouder. De brandmeldinstallatie moet voldoen aan NEN 2535. Het is onduidelijk of iedere technische ruimte voorzien moet worden van branddetectie (dit kunnen meerdere ruimtes zijn) en welke detectie voldoet aan de NEN-norm. Kan hierover duidelijkheid worden gegeven?	De Dierenbescherming heeft vanwege de onduidelijkheid besloten de overgangstermijn te verlengen naar 01-01-2027. In 2025 zal de Dierenbescherming duidelijkheid verschaffen over criterium N03, waarna de melkveehouders in 2026 de tijd hebben om aanpassingen te verrichten om te voldoen aan het criterium per 01-01-2027. Het criterium N03 zal hierdoor als volgt worden geformuleerd: <i>Criterium: Uiterlijk vanaf 01-01-2027 zijn de technische ruimtes, indien aanwezig, voorzien van branddetectie met doormelding naar de telefoon van de veehouder.</i> <i>Meetmethode: Controleer of er een technische ruimte aanwezig is, zo ja controleer of de technische ruimte is voorzien van branddetectie met doormelding naar de telefoon van de veehouder. Noteer de bevindingen.</i> <i>Sanctie: Vanaf 01-01-2027: 1e jaar: Waarschuwing (herstel bij volgende jaarlijkse controle). Opvolgende jaren: AH.</i>

16-02-23	Gd01 Diergebonden metingen Gd02 Dierziekte incidentie Gz11 Prevalentie mastitis Gz11a Mastitis behandelingen Gz19 Gemiddelde afvoerleeftijd Gz21 Sterfte	In de BLk criteria Melkrund zijn criteria opgenomen in relatie tot diergebonden metingen (Gd01, Gd02, Gz11, Gz11a, Gz19 en Gz21). De criteria zijn op 01-01-2023 in werking getreden, maar het 'Protocol voor het uitvoeren van diergebonden metingen bij melkvee' is nog niet gepubliceerd. Dient er op dit moment te worden voldaan aan deze criteria?	De Dierenbescherming heeft besloten dat er op dit moment niet hoeft te worden voldaan aan criteria Gd01, Gd02, Gz11, Gz11a, Gz19 en Gz21. Deze criteria worden van kracht na een nader te bepalen overgangstermijn, op het moment dat de diergebonden metingen zijn ontwikkeld/het protocol beschikbaar is en vastgesteld middels een aanvullend besluit.
16-06-25	P03 Percentage kruidenrijk grasland (1 ster) (deel 1)	Van het totale areaal van de melkveehouderij in gebruik zijnde percelen (in eigendom of pacht) bestaat 5% (1 ster) uit extensief kruidenrijk grasland. Voor nieuwe deelnemers is het niet altijd mogelijk bij aanvang van BLk deelname te voldoen aan het gevraagde percentage kruidenrijk grasland, bijvoorbeeld doordat er nog kruidenrijk grasland ontwikkeld moet worden of doordat natuur- en pachtgrond niet elk moment in het jaar wordt uitgegeven. Zijn er mogelijkheden voor deze veehouders om toch deelnemer te worden?	In de interpretatie van criterium P03 wordt voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland een mogelijkheid geboden door middel van een tijdelijke ontheffing. De Dierenbescherming heeft samen met de Vogelbescherming besloten dat de ontheffingsmogelijkheid wordt aangepast door controle op overgangsbeheer: Voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland kan overgangsbeheer (vaker maaien, geen bemesting etc.) conform de eisen van pakket 41 Agrarisch Natuurbeheer voor kruidenrijk grasland worden toegepast. Dit mag maximaal 6 jaar op hetzelfde perceel worden toegepast. De CI controleert of dit overgangsbeheer correct en doelmatig gebeurt. Daarnaast heeft de Dierenbescherming samen met de Vogelbescherming ook besloten dat het is toegestaan om in het bedrijfsnatuurplan op te nemen dat binnen maximaal 1 jaar (gerekend vanaf het opstellen van het eerste bedrijfsnatuurplan) een pachtcontract wordt aangegaan om te voldoen aan het percentage kruidenrijk grasland. In het bedrijfsnatuurplan dient te worden benoemd per welke datum (maximaal 1 jaar na het opstellen van het bedrijfsnatuurplan) er wordt voldaan aan het percentage kruidenrijk grasland door de ingang van het pachten van een hoeveelheid ha land. De interpretatie van criterium P03 (1 ster) zal hierdoor als volgt worden geformuleerd: <i>Interpretatie: Voor de definitie van kruidenrijk grasland voldoen de volgende beheerpakketten met dezelfde gebruiksvoorwaarden uit het Agrarisch Natuurbeheer:</i> - 3 G en H plasdras; - 5 A t/m K kruidenrijk grasland in cumulatie met pakket 7 (ruige mest); - 13 A t/m D botanisch waardevol grasland. <i>Maximaal 30% van het areaal kruidenrijk grasland mag extensief beweid worden conform de eisen van pakket 6A uit het Agrarisch Natuurbeheer.</i>

	(deel 2)	<i>Het realiseren van ecologisch waardevol kruidenrijk grasland vergt lange termijn beheer, daarom wordt bij de BLk ingangscontrole bepaald waar op het bedrijf invulling gegeven wordt aan kruidenrijk grasland en ligt deze voor de duur van de deelname aan BLk vast.</i> <i>Er geldt een rustperiode op het areaal kruidenrijk grasland van 1 april tot en met 15 juni. Indien 5% kruidenrijk grasland (deels) wordt gerealiseerd door het niet bemesten langs slootranden (minimaal 2 m van de sloot), dient bij het schonen van de sloten de bagger of andere materialen, niet op deze (sloot)randen aangebracht te worden. Deze randen mogen ook niet gescheurd, gefreesd of opnieuw ingezaaid worden. Pleksgewijs inzaaien of kruidenrijk maaisel uitstrooien mag wel (geldt ook perceelsbreed). Zie de Beter Leven website voor de factsheet kruidenrijk grasland.</i> <i>Voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland kan overgangsbeheer (vaker maaien, geen bemesting etc.) conform de eisen van pakket 41 Agrarisch Natuurbeheer voor kruidenrijk grasland worden toegepast. Dit mag maximaal 6 jaar op hetzelfde perceel worden toegepast. De CI controleert of dit overgangsbeheer correct en doelmatig gebeurt. Overgangsbeheer houdt in dat er vaker gemaaid en afgevoerd mag worden (ook in de rustperiode) maar wordt gecombineerd met beperkingen op het gebied van bemesting, beweiding en indien mogelijk gecombineerd met vernatting en vergt extra aandacht voor legselbeheer van broedende weidevogels.</i> <i>Naast overgangsbeheer is het ook toegestaan om in het bedrijfsnatuurplan op te nemen dat binnen maximaal 1 jaar (gerekend vanaf het opstellen van het eerste bedrijfsnatuurplan) een pachtcontract wordt aangegaan om te voldoen aan 5% kruidenrijk grasland. In het bedrijfsnatuurplan dient te worden benoemd per welke datum (maximaal 1 jaar na het opstellen van het bedrijfsnatuurplan) er wordt voldaan aan 5% kruidenrijk grasland door de ingang van het pachten van een hoeveelheid ha land.</i>
--	----------	---

16-06-25	P03 Percentage kruidenrijk grasland (2 sterren) (deel 1)	Van het totale areaal van de melkveehouderij in gebruik zijnde percelen (in eigendom of pacht) bestaat 10% (2 sterren) uit extensief kruidenrijk grasland. Voor nieuwe deelnemers is het niet altijd mogelijk bij aanvang van BLk deelname te voldoen aan het gevraagde percentage kruidenrijk grasland, bijvoorbeeld doordat er nog kruidenrijk grasland ontwikkeld moet worden of doordat natuur- en pachtgrond niet elk moment in het jaar wordt uitgegeven. Zijn er mogelijkheden voor deze veehouders om toch deelnemer te worden?	In de interpretatie van criterium P03 wordt voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland een mogelijkheid geboden door middel van een tijdelijke ontheffing. De Dierenbescherming heeft samen met de Vogelbescherming besloten dat de ontheffingsmogelijkheid wordt aangepast door controle op overgangsbeheer: Voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland kan overgangsbeheer (vaker maaien, geen bemesting etc.) conform de eisen van pakket 41 Agrarisch Natuurbeheer voor kruidenrijk grasland worden toegepast. Dit mag maximaal 6 jaar op hetzelfde perceel worden toegepast. De CI controleert of dit overgangsbeheer correct en doelmatig gebeurt. Daarnaast heeft de Dierenbescherming samen met de Vogelbescherming ook besloten dat het is toegestaan om in het bedrijfsnatuurplan op te nemen dat binnen maximaal 1 jaar (gerekend vanaf het opstellen van het eerste bedrijfsnatuurplan) een pachtcontract wordt aangegaan om te voldoen aan het percentage kruidenrijk grasland. In het bedrijfsnatuurplan dient te worden benoemd per welke datum (maximaal 1 jaar na het opstellen van het bedrijfsnatuurplan) er wordt voldaan aan het percentage kruidenrijk grasland door de ingang van het pachten van een hoeveelheid ha land. De interpretatie van criterium P03 (2 sterren) zal hierdoor als volgt worden geformuleerd: <i>Interpretatie: Voor de definitie van kruidenrijk grasland voldoen de volgende meest recente beheerpakketten met dezelfde gebruiksvoorwaarden uit het Agrarisch Natuurbeheer:</i> - 3 G en H plasdras; - 5 A t/m K, kruidenrijk grasland in cumulatie met pakket 7 (ruige mest) - 13 A t/m D botanisch waardevol grasland. <i>Maximaal 30% van het areaal kruidenrijk grasland mag extensief beweid worden conform de eisen van pakket 6A uit het Agrarisch Natuurbeheer.</i>
----------	--	---	---

	(deel 2)	<i>Het realiseren van ecologisch waardevol extensief kruidenrijk grasland vergt lange termijn beheer, daarom wordt bij de BLk ingangscontrole bepaald waar op het bedrijf invulling gegeven wordt aan invulling kruidenrijk grasland en ligt de locatie van deze kruidenrijke percelen vast voor de duur van de deelname aan BLk.</i> <i>Er geldt een rustperiode van 1 april tot en met 15 juni op het areaal kruidenrijk grasland. Indien 10% kruidenrijk grasland (deels) wordt gerealiseerd door het niet bemesten langs slootranden (minimaal 2 m van de slootkant, gerekend vanaf einde waterlijn), dient bij het schonen van de sloten de bagger of andere materialen, niet op deze (sloot)randen aangebracht te worden. Deze randen mogen ook niet gescheurd, gefreesd of opnieuw ingezaaid worden. Pleksgewijs inzaaien of kruidenrijk maaisel uitstrooien mag wel (geldt ook perceelsbreed), hiervoor dient streekeigen materiaal gebruikt te worden. Zie de Beter Leven website voor de factsheet kruidenrijk grasland.</i> <i>Voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland kan overgangsbeheer (vaker maaien, geen bemesting etc.) conform de eisen van pakket 41 Agrarisch Natuurbeheer voor kruidenrijk grasland worden toegepast. Dit mag maximaal 6 jaar op hetzelfde perceel worden toegepast. De CI controleert of dit overgangsbeheer correct en doelmatig gebeurt. Overgangsbeheer houdt in dat er vaker gemaaid en afgevoerd mag worden (ook in de rustperiode) maar wordt gecombineerd met beperkingen op het gebied van bemesting, beweiding en indien mogelijk gecombineerd met vernatting en vergt extra aandacht voor legselbeheer van broedende weidevogels.</i> <i>Naast overgangsbeheer is het ook toegestaan om in het bedrijfsnatuurplan op te nemen dat binnen maximaal 1 jaar (gerekend vanaf het opstellen van het eerste bedrijfsnatuurplan) een pachtcontract wordt aangegaan om te voldoen aan 10% kruidenrijk grasland. In het bedrijfsnatuurplan dient te worden benoemd per welke datum (maximaal 1 jaar na het opstellen van het bedrijfsnatuurplan) er wordt voldaan aan 10% kruidenrijk grasland door de ingang van het pachten van een hoeveelheid ha land.</i>
--	----------	--

16-06-25	P03a Percentage kruidenrijk grasland – laag NL (3 sterren)	Van het totale areaal van de melkveehouderij in gebruik zijnde percelen (in eigendom of pacht) bestaat 20% (3 sterren laag Nederland) uit extensief kruidenrijk grasland. Voor nieuwe deelnemers is het niet altijd mogelijk bij aanvang van BLk deelname te voldoen aan het gevraagde percentage kruidenrijk grasland, bijvoorbeeld doordat er nog kruidenrijk grasland ontwikkeld moet worden of doordat natuur- en pachtgrond niet elk moment in het jaar wordt uitgegeven. Zijn er mogelijkheden voor deze veehouders om toch deelnemer te worden?	In de interpretatie van criterium P03a wordt voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland een mogelijkheid geboden door middel van een tijdelijke ontheffing. De Dierenbescherming heeft samen met de Vogelbescherming besloten dat de ontheffingsmogelijkheid wordt aangepast door controle op overgangsbeheer: Voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland kan overgangsbeheer (vaker maaien, geen bemesting etc.) conform de eisen van pakket 41 Agrarisch Natuurbeheer voor kruidenrijk grasland worden toegepast. Dit mag maximaal 6 jaar op hetzelfde perceel worden toegepast. De CI controleert of dit overgangsbeheer correct en doelmatig gebeurt. Daarnaast heeft de Dierenbescherming samen met de Vogelbescherming ook besloten dat het is toegestaan om in het bedrijfsnatuurplan op te nemen dat binnen maximaal 1 jaar (gerekend vanaf het opstellen van het eerste bedrijfsnatuurplan) een pachtcontract wordt aangegaan om te voldoen aan het percentage kruidenrijk grasland. In het bedrijfsnatuurplan dient te worden benoemd per welke datum (maximaal 1 jaar na het opstellen van het bedrijfsnatuurplan) er wordt voldaan aan het percentage kruidenrijk grasland door de ingang van het pachten van een hoeveelheid ha land. De interpretatie van criterium P03a (3 sterren) zal hierdoor als volgt worden geformuleerd: <i>Interpretatie: Voor de definitie van kruidenrijk grasland voldoen de volgende, meest recente, beheerpakketten met dezelfde gebruiksvoorwaarden uit het Agrarisch Natuurbeheer:</i> - 3 G en H plasdras; - 5 A t/m K, kruidenrijk grasland in cumulatie met pakket 7 (ruige mest); - 13 A t/m D botanisch waardevol grasland. <i>Er geldt een rustperiode van 1 april tot en met 15 juni op het areaal kruidenrijk grasland. Kruidenrijk grasland vraagt lange termijn beheer, en daarom ligt het areaal kruidenrijk grasland vast voor de duur van de deelname aan BLk.</i> <i>Voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland kan overgangsbeheer (vaker maaien, geen bemesting etc.) conform de eisen van pakket 41 Agrarisch Natuurbeheer voor kruidenrijk grasland worden toegepast. Dit mag maximaal 6 jaar op hetzelfde perceel worden toegepast. De CI controleert of dit overgangsbeheer correct en doelmatig gebeurt.</i> <i>Naast overgangsbeheer is het ook toegestaan om in het bedrijfsnatuurplan op te nemen dat binnen maximaal 1 jaar (gerekend vanaf het opstellen van het eerste bedrijfsnatuurplan) een pachtcontract wordt aangegaan om te voldoen aan 20% kruidenrijk grasland. In het bedrijfsnatuurplan dient te worden benoemd per welke datum (maximaal 1 jaar na het opstellen van het bedrijfsnatuurplan) er wordt voldaan aan 20% kruidenrijk grasland door de ingang van het pachten van een hoeveelheid ha land.</i> <i>Zie de Beter Leven website voor de factsheet kruidenrijk grasland.</i>
----------	--	---	---

16-06-25	P03b Percentage kruidenrijk grasland – hoog NL (3 sterren)	Van het totale areaal van de melkveehouderij in gebruik zijnde percelen (in eigendom of pacht) bestaat 15% (3 sterren hoog Nederland) uit extensief kruidenrijk grasland. Voor nieuwe deelnemers is het niet altijd mogelijk bij aanvang van BLk deelname te voldoen aan het gevraagde percentage kruidenrijk grasland, bijvoorbeeld doordat er nog kruidenrijk grasland ontwikkeld moet worden of doordat natuur- en pachtgrond niet elk moment in het jaar wordt uitgegeven. Zijn er mogelijkheden voor deze veehouders om toch deelnemer te worden?	In de interpretatie van criterium P03b wordt voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland een mogelijkheid geboden door middel van een tijdelijke ontheffing. De Dierenbescherming heeft samen met de Vogelbescherming besloten dat de ontheffingsmogelijkheid wordt aangepast door controle op overgangsbeheer: Voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland kan overgangsbeheer (vaker maaien, geen bemesting etc.) conform de eisen van pakket 41 Agrarisch Natuurbeheer voor kruidenrijk grasland worden toegepast. Dit mag maximaal 6 jaar op hetzelfde perceel worden toegepast. De CI controleert of dit overgangsbeheer correct en doelmatig gebeurt. Daarnaast heeft de Dierenbescherming samen met de Vogelbescherming ook besloten dat het is toegestaan om in het bedrijfsnatuurplan op te nemen dat binnen maximaal 1 jaar (gerekend vanaf het opstellen van het eerste bedrijfsnatuurplan) een pachtcontract wordt aangegaan om te voldoen aan het percentage kruidenrijk grasland. In het bedrijfsnatuurplan dient te worden benoemd per welke datum (maximaal 1 jaar na het opstellen van het bedrijfsnatuurplan) er wordt voldaan aan het percentage kruidenrijk grasland door de ingang van het pachten van een hoeveelheid ha land. De interpretatie van criterium P03b (3 sterren) zal hierdoor als volgt worden geformuleerd: <i>Interpretatie: Voor de definitie van kruidenrijk grasland voldoen de volgende, meest recente, beheerpakketten met dezelfde gebruiksvoorwaarden uit het Agrarisch Natuurbeheer:</i> - 3 G en H plasdras; - 5 A t/m K, kruidenrijk grasland in cumulatie met pakket 7 (ruige mest); - 13 A t/m D botanisch waardevol grasland. <i>Er geldt een rustperiode van 1 april tot en met 15 juni op het areaal kruidenrijk grasland. Kruidenrijk grasland vraagt lange termijn beheer, en daarom ligt het areaal kruidenrijk grasland vast voor de duur van de deelname aan BLk.</i> <i>Voor het ontwikkelen van kruidenrijk grasland kan overgangsbeheer (vaker maaien, geen bemesting etc.) conform de eisen van pakket 41 Agrarisch Natuurbeheer voor kruidenrijk grasland worden toegepast. Dit mag maximaal 6 jaar op hetzelfde perceel worden toegepast. De CI controleert of dit overgangsbeheer correct en doelmatig gebeurt.</i> <i>Naast overgangsbeheer is het ook toegestaan om in het bedrijfsnatuurplan op te nemen dat binnen maximaal 1 jaar (gerekend vanaf het opstellen van het eerste bedrijfsnatuurplan) een pachtcontract wordt aangegaan om te voldoen aan 15% kruidenrijk grasland. In het bedrijfsnatuurplan dient te worden benoemd per welke datum (maximaal 1 jaar na het opstellen van het bedrijfsnatuurplan) er wordt voldaan aan 15% kruidenrijk grasland door de ingang van het pachten van een hoeveelheid ha land.</i> <i>Zie de Beter Leven website voor de factsheet kruidenrijk grasland.</i>
----------	--	---	---

26-08-24	NA02 NA01, NA04, NA05, NA06, NA07, NA08, NA09, NA10, NA11, NA12 en NA13 Bedrijfsnatuurplan (deel 1)	In criterium NA02 (1, 2 en 3 sterren) is opgenomen dat er een bedrijfsnatuurplan aanwezig is en wat dit plan minimaal dient te bevatten. Daarnaast zijn in criteria NA01, NA04, NA05, NA06, NA07, NA08, NA09, NA10, NA11, NA12 en NA13 ook voorschriften opgenomen die verwerkt worden in het bedrijfsnatuurplan. Toezicht op de uitvoering van deze criteria blijkt in de praktijk lastig uit te voeren. Kan controle en borging van deze criteria op een meer praktische wijze worden uitgevoerd?	De Dierenbescherming heeft besloten om uitwerking, controle en borging van deze criteria te faciliteren door deze samen te voegen onder criterium NA02 om op deze wijze uitvoering, controle en borging hierop door de erkende ecologische adviseur en Certificatie Instelling meer pragmatisch te kunnen uitvoeren: Het bedrijfsnatuurplan is aanwezig met daarin een 0-meting en advies over te realiseren natuuropgave door een VBN erkende ecologisch adviseur. In dit bedrijfsnatuurplan staat minimaal het volgende opgenomen: • een kaart van het bedrijf en de bijbehorende percelen; • waar en hoe invulling gegeven wordt aan het criterium kruidenrijk grasland, ingetekend op de kaart van het bedrijf, • de ligging van streekeigen landschapselementen zijn geregistreerd op kaarten en opgaande elementen (bosjes, bomen, gebouwen etc.) in het land zijn ingetekend; • voor realisatie kruidenrijk gras minimaal 300 meter afstand van rietkragen, bos, bomen, gebouwen, snelwegen of wandelpaden. • of het bedrijf deelneemt aan het stelsel van Agrarisch Natuurbeheer (ANLb); • welke percelen worden beweide; • waar en hoe invulling gegeven wordt aan het criterium vernatting, ingetekend op de kaart van het bedrijf. • een conclusie met welke onderdelen het bedrijf nog kan realiseren z.g. 'actiepunten' en de status van realisatie. Aangevuld met: • Algemeen - bepaling ligging in laag of hoog Nederland; het bedrijf heeft op basis van de fysisch geografische regio's (zie kaart in tabblad 2) bepaald op welke grondsoort het bedrijf is gevestigd. Er wordt onderscheidt gemaakt in: 1. Ligging in laag Nederland (laagveen, rivierengebied, zeeklei en droogmakerijen) of 2. Ligging in hoog Nederland (veenkoloniën, zandgronden, kustzone, heuvelland) (NA01)
----------	---	--	---

	(deel 2)		• Bewerken kruidenrijk grasland; weergave percelen kruidenrijk grasland niet gescheurd, gefreesd of opnieuw ingezaaid worden (NA04) • Vernatting kruidenrijk grasland - Laag Nederland; tussen minimaal 15 februari en 15 juni, vindt er op bedrijven die in Laag Nederland liggen vernatting plaats in het kruidenrijk grasland (NA05) • Streek eigen landschapselementen; een gedeelte van het bedrijfsoppervlak bestaat uit streek eigen landschapselement. - bedrijven in Laag Nederland: 2% van het bedrijfsoppervlakte - bedrijven in Hoog Nederland: 3% van het bedrijfsoppervlakte (NA06) • Behoud sloten en greppels; het aantal sloten en greppels wordt minimaal behouden (NA07) • Behoud openheid - Laag Nederland; Op bedrijven die in Laag Nederland liggen worden geen nieuwe bomen, bossages en riet buiten het erf geplant (NA08) • Inheemse erfbeplanting; Er is minimaal 100 strekkende of vierkante meter inheemse erfbeplanting aanwezig (NA09) • Boerenwaluw; minimaal één van de bedrijfsgebouwen is toegankelijk voor de boerenwaluw en geschikt om te broeden (NA10) • Huismus of spreeuw; er is nestgelegenheid voor huismus (onder dakpannen woonhuis) of spreeuw (dakpannen woonhuis en stal) (NA11) • Nestkast – Hoog Nederland; er hangt minimaal 1 nestkast voor steenuil, kerkuil of torenvalk (NA12) • Legselbeheer; er wordt op het gehele bedrijf aantoonbaar aan legselbeheer gedaan (NA13). De wijze van uitvoering is nader uitgewerkt in het plan van aanpak, waarover ecologische adviseurs, ketenregisseurs en certificerende instelling beschikken. De meetmethode en sanctie van criterium NA02 blijven ongewijzigd.
26-08-24	NA02a Bedrijfsnatuurplan	Criterium NA02a verwijst naar de evaluatie van het bedrijfsnatuurplan. Welke gevolgen heeft het niet voldoen aan de actiepunten uit het bedrijfsnatuurplan?	Als mogelijk gevolg van de evaluatie door de ecologisch adviseur dient ook de mogelijkheid toegevoegd te worden om de veehouder te sanctioneren indien er geen actie wordt ondernomen op de adviespunten. Het criterium NA02a zal hierdoor als volgt worden geformuleerd: <i>Interpretatie: De melkveehouder wordt 1 maal per 3 jaar geadviseerd door een ecologisch adviseur over het actualiseren van het bedrijfsnatuurplan. De ecologisch adviseur controleert of er minimaal voldaan wordt aan de criteria voor natuur en landschap en of de actiepunten uit het vorige bedrijfsnatuurplan zijn opgevolgd en noteert eventuele afwijkingen per criterium.</i> <i>Indien uit de evaluatie blijkt dat de veehouder actiepunten niet heeft gerealiseerd waar deze wel mogelijk zijn of indien uit 2 opeenvolgende bedrijfsnatuurplannen blijkt dat er geen actie is ondernomen wordt er ook niet aan dit criterium voldaan.</i>

13-02-25	MM02 Grondgebondenheid 1 ster en 2 sterren	De veehouder is grondgebonden als de plaatsingsruimte minimaal 80% van de fosfaatproductie is. Plaatsingsruimte is alleen geldig als de gronden in eigendom zijn of worden gepacht. Deze gronden dienen in gebruik te zijn voor de melkveehouderij. Indien er meer plaatsingsruimte op het bedrijf is, dan is de veehouder verplicht de overige fosfaatproductie (>80%) ook op (eigen) gronden te plaatsen. Het eventueel uitruilen van mest (bijvoorbeeld van andere diersoorten) is hierbij toegestaan. Door de huidige afbouw van derogatie op de Europese mestwetgeving i.c.m. andere mestplaatsingsbeperkingen, kan het percentage van 80% grondgebondenheid voor fosfaat, door een significant gedeelte van de BLk 1 en 2 sterren deelnemers melkvee niet worden gehaald in 2025. De vraag is om het grondgebondenheidspercentage voor fosfaat in 2025 aan te passen naar een percentage dat realistisch is gezien de afbouw van derogatie.	De Dierenbescherming wil de BLk 1 en 2 sterren melkveehouders tegemoetkomen door het grondgebondenheidscriterium voor fosfaat tijdelijk (2025) te verlagen. Voor BLk 1 ster melkveehouders wordt het verlaagd naar 65%. Voor BLk 2 sterren melkveehouders wordt het verlaagd naar 76%. Het criterium MM02 zal hierdoor als volgt worden geformuleerd: Voor 1 ster: <i>Criterium: De melkveehouder is minimaal voor 65% grondgebonden.</i> <i>Interpretatie: De veehouder is grondgebonden als de plaatsingsruimte minimaal 65% van de fosfaatproductie is. Plaatsingsruimte is alleen geldig als er gronden in eigendom zijn of worden gepacht. Deze gronden dienen in gebruik te zijn voor de melkveehouderij. Indien er meer plaatsingsruimte op het bedrijf is, dan is de veehouder verplicht de overige fosfaatproductie (>65%) ook op (eigen) gronden te plaatsen. Het eventueel uitruilen van mest (bijvoorbeeld van andere diersoorten) is hierbij toegestaan. Plaatsingsruimte wordt berekend door de volgende formule: (forfaitaire gebruiksnorm fosfaat) / (Vee (BEX) bedrijfsspecifieke fosfaatexcretie inclusief correctiefactor) *100%. Dit getal moet minimaal 65% of hoger zijn.</i> Voor 2 sterren: <i>Criterium: De melkveehouder is minimaal voor 76% grondgebonden.</i> <i>Interpretatie: De veehouder is grondgebonden als de plaatsingsruimte minimaal 76% van de fosfaatproductie is. Plaatsingsruimte is alleen geldig als er gronden in eigendom zijn of worden gepacht. Deze gronden dienen in gebruik te zijn voor de melkveehouderij. Indien er meer plaatsingsruimte op het bedrijf is, dan is de veehouder verplicht de overige fosfaatproductie (>76%) ook op (eigen) gronden te plaatsen. Het eventueel uitruilen van mest (bijvoorbeeld van andere diersoorten) is hierbij toegestaan. Plaatsingsruimte wordt berekend door de volgende formule: (forfaitaire gebruiksnorm fosfaat) / (Vee (BEX) bedrijfsspecifieke fosfaatexcretie inclusief correctiefactor) *100%. Dit getal moet minimaal 76% of hoger zijn.</i> Voor 2026 en de verdere toekomst zal, gezien de vele, te verwachten (politieke) ontwikkelingen in de melkveesector, opnieuw geijkt moeten worden wat een passend percentage is voor grondgebondenheid van fosfaat. Dit aanvullend besluit is geldig tot en met 31-12-2025.
----------	---	---	---

13-02-25	MM03a Mestafzet 1 ster	MM03a stelt dat mest niet wordt afgezet naar een mestverwerker. Mestafvoer is alleen toegestaan als het alleen boer-boer transport of afvoer naar particulier betreft. Bij boer-boer transport wordt mest door de deelnemer direct naar de afnemer met grond (akkerbouwer/veehouder) getransporteerd. Dus zonder tussenkomst van een mestintermediair/-handelaar. Door de huidige afbouw van derogatie op de Europese mestwetgeving i.c.m. andere mestplaatsingsbeperkingen, kan de melkveehouder niet dezelfde hoeveelheid mest op zijn eigen gronden plaatsen of deze mest kwijtraken via boer-boer transport of afvoer naar particulieren. De vraag is om mestafzet naar een mestverwerker in 2025 toe te staan, mits hierbij geen gebruik wordt gemaakt van co-vergisting.	De Dierenbescherming wil de BLk 1 ster melkveehouders tegemoetkomen door mestafzet in 2025 toe te staan via boer-boer transport of afvoer naar particulier en daarnaast in 2025 ook naar een mestverwerker, mits hierbij geen gebruik wordt gemaakt van co-vergisting. Het criterium MM03a zal hierdoor als volgt worden geformuleerd: <i>Criterium: Mest mag worden afgezet naar een mestverwerker.</i> <i>Interpretatie: Mestafvoer is toegestaan als het boer-boer transport of afvoer naar particulieren betreft. Bij boer-boer transport wordt mest door de deelnemer direct naar de afnemer met grond (akkerbouwer/veehouder) getransporteerd. De mest dient in Nederland te worden geplaatst. Daarnaast is het in 2025 ook toegestaan dat mest wordt afgezet naar een mestverwerker, mits hierbij geen gebruik wordt gemaakt van co-vergisting. Mest mag wel worden afgezet naar een monovergister. Voor 2025 is het ook toegestaan dit met tussenkomst van een intermediair of handelaar af te zetten, gezien de situatie op de huidige mestmarkt.</i> <i>De veehouder moet kunnen aantonen waar de mest naar toe is gegaan.</i> Na 2025 zal dit besluit herzien worden. Voor 2026 en de verdere toekomst zal, gezien de vele, te verwachten (politieke) ontwikkelingen in de melkveesector, opnieuw geijkt moeten worden wat passende manier van mestafzet is voor de komende jaren. Dit aanvullend besluit is geldig tot en met 31-12-2025.
----------	-------------------------------	---	---

13-02-25	EK01 Elektriciteitsverbruik en elektriciteitsopwekking 1 en 2 sterren	Onder 1 en 2 sterren is per 01-01-2025 de hoeveelheid aangekochte elektriciteit (exclusief zuivelverwerking en privégebruik) max. 25 kWh (of 90 MJ) per 1000 kg melk. Per 01-01-2030 wekt het bedrijf al zijn eigen elektriciteit (exclusief zuivelverwerking en privégebruik) op en koopt het geen elektriciteit meer aan. Aangegeven wordt dat niet alle veehouders in staat zijn om zelf voldoende stroom op te wekken. Is het toegestaan om, door middel van deelname aan een collectief, groene stroom af te nemen van stroomopwekkers in de omgeving? Deze stroomopwekkers betreffen bijvoorbeeld bedrijven in de omgeving met zonnepanelen waarbij, door middel van deelname aan het collectief, groene stroom (overcapaciteit) van deze bedrijven wordt geleverd aan de veehouder. Dit gebeurt bijvoorbeeld door energie coöperaties of wind coöperaties.	De Dierenbescherming heeft besloten dat indien een veehouder zelf niet in staat is om voldoende stroom op te wekken, het ook is toegestaan om via een collectief overcapaciteit aan groene stroom te ontvangen om te voldoen aan criterium EK01. Stroom ingekocht van buiten het collectief valt onder aangekochte elektriciteit. De veehouder dient aan te tonen lid/deelnemer te zijn van het collectief. Via een maandelijkse factuur dient aangetoond te worden hoeveel kWh aan overcapaciteit van groene stroom de veehouder heeft ontvangen uit het collectief. Het criterium EK01 zal hierdoor als volgt worden geformuleerd: <i>Criterium: Per 01-01-2025 is de hoeveelheid aangekochte elektriciteit (exclusief zuivelverwerking en privégebruik) max. 25 kWh (of 90 MJ) per 1000 kg melk. Per 01-01-2030 wekt het bedrijf al zijn eigen elektriciteit (exclusief zuivelverwerking en privégebruik) op en koopt het geen elektriciteit meer aan.</i> <i>Interpretatie: Aangekochte elektriciteit = verbruik elektriciteit minus zelf opgewekte elektriciteit en/of minus elektriciteit ontvangen via een collectief voor groene stroom. Door het plaatsen van tussenmeters kan worden aangetoond welk energieverbruik wel of niet is toe te rekenen aan het veehouderijbedrijf. Zie voor een lijst met besparende maatregelen de website van RVO, via Kenniscentrum Infomil.</i> <i>Als er meer elektriciteit wordt verbruikt moet er binnen een jaar door een energieadviseur een plan van aanpak worden opgesteld. Dit plan beschrijft hoe het bedrijf binnen drie jaar op de norm komt door te besparen en/of zelf energie op te wekken. In het plan van aanpak worden concrete maatregelen opgenomen die zullen worden uitgevoerd, inclusief berekende energiebesparing, eventuele investeringskosten en tijdsplanning. De veehouder raadpleegt hiervoor een externe energieadviseur naar keuze.</i>
16-03-23	T02 Aangevoerde runderen	Criterium T02 beschrijft dat alle aangevoerde runderen op het melkveebedrijf afkomstig zijn van bedrijven welke gecertificeerd zijn voor tenminste Beter Leven keurmerk Melkrund 1 ster. Het criterium is op 01-01-2023 in werking getreden, maar in de praktijk blijkt het criterium nog niet werkbaar. Dient er op dit moment te worden voldaan aan dit criterium?	De Dierenbescherming heeft besloten dat er op dit moment niet hoeft te worden voldaan aan criterium T02. Het criterium wordt van kracht na een nader te bepalen overgangstermijn, op het moment dat het criterium haalbaar is.

27-02-24	T05 Elektrische veedrijvers	Het criterium 'Elektrische veedrijvers' beschrijft dat op het melkveebedrijf en tijdens het transport geen elektrische veedrijvers gebruikt mogen worden. Het is niet logisch dat de veehouder zou kunnen worden gesanctioneerd bij gebruik van een elektrische veedrijver tijdens het transport. Nadat de dieren het veehouderijbedrijf hebben verlaten, vallen de dieren niet meer onder de verantwoordelijkheid van de veehouder. Hoe gaan we hier mee om?	De Dierenbescherming benadrukt dat het gebruik van de elektrische veedrijver niet is toegestaan onder het Beter Leven keurmerk. Echter, het gedeelte "tijdens transport" is zodanig geformuleerd, dat dit tot verwarring kan leiden en wordt daarom bij een volgende herziening uit de criteria verwijderd. In het kader van het Beter Leven keurmerk wordt er op toegezien dat geen gebruik wordt gemaakt van de elektrische veedrijver tijdens het verblijf op de BLk gecertificeerde veehouderij en tijdens het uitladen op het terrein van de BLk gecertificeerde slachterij; waarvoor de desbetreffende BLk deelnemer verantwoordelijk is. Hierop wordt (onaangekondigd) gecontroleerd door de CI.
----------	-----------------------------	---	--